

Toelichting Aanduidingsvoorschriften Groenten en Fruit

ACHTERGROND DOCUMENT EU-HANDELSNORMEN GROENTEN EN FRUIT

Inhoud

Achtergrond document EU-Handelsnormen Groenten en Fruit	1
1. Typen verpakkingen	3
1.1. Soorten verpakkingen	3
1.2. Aanduidingsvoorschriften per soort verpakking in handelsfase	5
2. Elementen van aanduidingsvoorschriften.....	6
2.1 Identificatie verpakker/verzender/verkoper.....	10
2.2 Aanduiden land van oorsprong	12
2.3 Aanduiden aard van het product.....	13
2.4 Aanvullende aanduidingen aard van het product	13
2.5 Aanduiden van de Klasse	13
2.6 Aanduiden van de Grootteklasse	14
3. Aanduidingen op begeleidende documenten	14
4. Gebruik palletaanduidingen (zonder volledig aangeduide voorverpakkingen) uitsluitend toegestaan voor Nederlands product in Nederland	16

Inleiding

R1308/2013 artikel 76 stelt de basiseis dat producten in de sector groenten en fruit die bestemd zijn om vers aan de consument te worden verkocht, slechts worden afgezet als ze:

- gezond; en
- deugdelijk; en
- van gebruikelijke handelskwaliteit; en
- het land van oorsprong is aangeduid; en
- voldoen aan de vastgestelde handelsnormen voor de sector groenten en fruit.

Toelichting Aanduidingsvoorschriften

De EU-handelsnormen stellen aanduidingsvoorschriften voor verse groenten en fruit in de handelsfase. De eisen verschillen per verpakkingstype en (specifieke) handelsnorm. Dit document betreft een toelichting op de in de EU-handelsnormen vereiste aanduidingsvoorschriften die volgen uit de EU-Verordeningen nr. 543/2011 en nr. 1333/2011 (per 1-1-2025 worden deze vervangen door EU-Verordeningen nr. 2023/2429 en nr. 2023/2430).

In hoofdstuk 1 wordt een toelichting gegeven op de verschillende typen verpakkingen.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de verschillende elementen van de aanduidingen (klasse, sortering, etc.).

In hoofdstuk 3 worden de eisen uiteengezet die gesteld worden aan productinformatie op begeleidende documenten.

In hoofdstuk 4 gaat in op het gebruik van palletaanduidingen.

Het Stroomschema en het Voorbeeldenboek

In een apart document, het 'Stroomschema Aanduidingsvoorschriften Groenten en Fruit' zijn Informatiebladen A t/m H geven opgenomen. Deze geven kort en bondig weer welke aanduidingen vermeld moeten worden per product/type verpakking-combinatie. Daarnaast worden visuele voorbeelden gegeven in het 'Voorbeeldenboek Aanduidingsvoorschriften'.

Bovenwettelijke eisen

De genoemde documenten beschrijven de wettelijke voorschriften volgens de EU-Handelsnormen. Daarnaast kunnen bedrijven en/of landen aanvullende eisen stellen aan de kwaliteit of het aanduiden van producten. Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor het correct aanduiden van producten conform de geldende wetgeving én eventuele aanvullende eisen.

Producten die vallen onder de Algemene Handelsnorm, controleert het KCB conform de algemene handelsnorm op aanwezigheid van de identificatie van verzender/verpakker/verkoper en het land van oorsprong. In sommige gevallen worden ook bovenwettelijke aanduidingen weergegeven, zoals bijvoorbeeld een klasse-aanduiding. Dit kan ertoe leiden dat het ontvangende land volgens de (bovenwettelijke) UNECE-norm voor het betreffende product controleert. Het KCB adviseert dan de aanduidingsvoorschriften van de UNECE te volgen (<http://www.unece.org/trade/agr/standard/fresh/ffv-standardse.html>).

Geen KCB toezicht

In de retailfase stellen EU-Verordening nr. 1169/2011 (Voedselinformatie aan consumenten), en het Warenwetbesluit Informatie Levensmiddelen (WIL) extra eisen aan het etiket en de aanduidingen (b.v. verplichte adresgegevens Europese exploitant). Deze zijn niet opgenomen in dit overzicht, omdat het KCB niet op deze wetgeving controleert, het toezicht bij distributiecentra en de detailhandel (supermarkten en winkels) zijn uitgezonderd van het KCB-toezicht. Dit valt onder de NVWA.

Skal houdt toezicht op alle Nederlandse bedrijven die biologische levensmiddelen op de markt brengen. Het KCB houdt daarom ook geen toezicht op het gebruik van de termen als "ecologisch" en "biologisch". Daarnaast heeft het KCB geen toezichttaak in het kader van privaatrechtelijke afspraken tussen bedrijven (gebruik soort verpakking, merken of logo's).

1. TYPEN VERPAKKINGEN

De EU-handelsnormen stellen aanduidingsvoorschriften voor verse groenten en fruit in de handelsfase. De eisen verschillen per verpakkingstype en (specifieke) handelsnorm. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende typen verpakkingen van groenten en fruit.

1.1. SOORTEN VERPAKKINGEN

Er wordt onderscheid gemaakt in de onderstaande vier typen verpakkingen:

① Omverpakking (open of gesloten)

Verpakking die los product omvat of waarin verkoopverpakkingen (gesloten of open) zijn verpakt.

Voorbeelden: fust met 5 kg tomaten, transportdoos met 10 x 500 gram mixpaprika's of transportdoos met stuksverpakkingen gesealde komkommers .

//

② Open verkoopverpakking (consumentenverpakking)

Open kleinverpakking bedoeld voor de consument.

Voorbeeld: open doosje aardbeien, open doosje bramen.

③ Voorverpakking (= gesloten verkoopverpakking) (consumentenverpakking)

Gesloten kleinverpakking bedoeld voor de consument.

Voorbeelden: flowpack stoplicht paprika's, netje uien of netje avocado's of gesloten doosje (punnet) nectarines.

//

Let op: Consumenten etiketten van voorverpakte levensmiddelen moeten voldoen aan de aanduidingsvoorschriften van de handelsnormen waar het KCB in handelsfase op controleert en aan de gelden specifieke wettelijke verplichtingen m.b.t. consumentenetikettering (R1169/2011) waar de NVWA in de Retail fase (detailhandel fase) op controleert! (Bijvoorbeeld de verplichte adresgegevens Europese exploitant) Zie het [Handboek Etikettering van levensmiddelen](#) van de NVWA.

④ Stuksverpakking (consumenten verpakking)

Individueel verpakt product bedoeld voor de consument.

Voorbeelden: een gesealde paprika of komkommer, pomelo in een netje, sla in folie, bosje radijs in flowpack.

Consumentenverpakkingen open verkoopverpakking versus voorverpakking

Voorbeelden gebaseerd op [BLE IAT Bonn 25-27 maart 2019](#)

OPEN VERKOOPVERPAKKING Sales Package	VOORVERPAKKING (= GESLOTEN VERKOOPVERPAKKING) Pre-package

<p>OPEN VERKOOPVERPAKKING Sales Package</p>	<p>VOORVERPAKKING (= GESLOTEN VERKOOPVERPAKKING) Pre-package</p>

1.2. AANDUIDINGSVOORSCHRIFTEN PER SOORT VERPAKKING IN HANDELSFASE

Het KCB houdt toezicht op het juist en volledig aanduiden van verpakkingen verse groenten en fruit in de handelsfase van het product. Per soort verpakking gelden de volgende aanduidingsvoorschriften:

① Omverpakking (open of gesloten)

Moet in de handelsfase altijd per collo zijn aangeduid.

Ad ①

- Als de verkoopverpakkingen in de handelsfase volledig zijn aangeduid en in een onaangeduide open omverpakking zijn verpakt, dan is het gebruik van een palletaanduiding verplicht, nl. aan twee zijden van de pallet een A4-blad met volledige aanduidingen.
- Een gesloten omverpakking moet volledig worden aangeduid, ook als de voorverpakkingen volledig aangeduid zijn.
- In één omverpakking mogen voorverpakkingen uit verschillende landen van oorsprong gemengd worden, maar alleen indien de individuele voorverpakkingen allemaal volledig zijn aangeduid en de producten binnen de individuele voorverpakking uniform zijn wat oorsprong betreft (Bijvoorbeeld een omverpakking met 20 voorverpakkingen stoplicht paprika mag bestaan uit 10 voorverpakkingen uit Nederland en 10 voorverpakkingen uit Spanje).
- In één omverpakking mag eenzelfde product (van hetzelfde botanische geslacht en kleur; bijvoorbeeld allemaal rode paprika's of allemaal champignons) uit verschillende landen van oorsprong niet los gemengd worden.
- In één omverpakking mogen verschillende (van verschillende botanische geslachten en of kleur), duidelijk te onderscheiden rassen van eenzelfde product (bijvoorbeeld een Wild Wonders-mix van verschillende kleuren en typen tomaten) uit verschillende landen van oorsprong wel los gemengd worden. Op voorwaarde dat ze per type en kleur uniform zijn wat oorsprong betreft en als zodanig zijn aangeduid.
- Het is niet toegestaan in de handelsfase een gedeelte van de aanduidingen op de omverpakking te vermelden en een gedeelte van de aanduidingen op de voorverpakking.
- Aanduidingen op de omverpakking mogen niet tegenstrijdig zijn met aanduidingen op voorverpakkingen in de omverpakking. Logischerwijs kan het zo zijn dat de NAW gegevens van Europees exploitant op de voorverpakking staan met een verpakkerscode en op de omverpakking NAW gegevens van de verzender en of verpakker (achter de verpakkerscode). (Dit is niet tegenstrijdig.) Logischerwijs kan het zo zijn dat op de omverpakking 10 kg (20x500g) staat en op de voorverpakking 500g. (Dit is niet tegenstrijdig.)

② Open verkoopverpakking (consumentenverpakking)

Open verkoopverpakking hebben geen aparte aanduidingsverplichting als deze in een correct en volledig aangeduide ① omverpakking zitten. Als er op een **open verkoopverpakking** een aanduiding wordt gevoerd, mag deze niet tegenstrijdig zijn met de aanduidingen op de omverpakking maar hoeven niet alle verplichte aanduidingen vermeld te worden.¹

Ad ②

- Als de open verkoopverpakkingen in de handelsfase volledig zijn aangeduid en in een onaangeduide open omverpakking zijn verpakt, dan is het gebruik van een palletaanduiding verplicht, nl. aan twee zijden van de pallet een A4-blad met volledige aanduidingen.

¹ Harmonisatie [BLE IAT Bonn 25-27 maart 2019](#)

③ Voorverpakking (= gesloten verkoopverpakking) (consumentenverpakking)

Voorverpakkingen moeten in de detailhandelsfase volledig, juist en per afzonderlijke voorverpakking zijn aangeduid.

Ad ③

- In de handelsfase kan het voorkomen dat de individuele voorverpakkingen nog niet zijn aangeduid. Dit is toegestaan als deze in een correct en volledig aangeduide ① omverpakking zitten.

Aanvullend geldt als er op een voorverpakking een aanduiding wordt gevoerd, moet de verpakking volledig worden aangeduid (alle verplichte aanduidingen).

Indien de voorverpakking in de handelsfase wel wordt aangeduid, moeten de aanduidingen juist en volledig zijn. Dit geldt voor alle producten, specifiek en algemeen genormeerd.

- Indien de voorverpakking in de handelsfase volledig is aangeduid, hoeft de omverpakking alleen te worden aangeduid wanneer de omverpakking gesloten is. Maar let op:
Als de verkoopverpakkingen in de handelsfase volledig zijn aangeduid en in een onaangeduide open omverpakking zijn verpakt, dan is het gebruik van een palletaanduiding verplicht, nl. aan 2 zijden van de pallet een A4-blad met volledige aanduidingen.
- Het is niet toegestaan in de handelsfase een gedeelte van de aanduidingen op de voorverpakking te vermelden en een gedeelte van de aanduidingen op de omverpakking.
- Het mengen van voorverpakkingen uit verschillende landen van oorsprong in één omverpakking mag, maar alleen indien de individuele voorverpakkingen allemaal volledig zijn aangeduid en de producten binnen de individuele voorverpakking uniform zijn wat oorsprong betreft (Bijvoorbeeld 10 voorverpakkingen stoplicht paprika uit Nederland mogen samen met 10 voorverpakkingen stoplicht paprika uit Spanje in één omverpakking).
- Wanneer een gedeelte van de aanduidingen van de voorverpakking wordt bij geprint (bijv. op de onderkant of op de deksel), dan moet er bij de overige aanduidingen een verwijzing staan (bijv. Land van Oorsprong: Zie onderzijde), zodat aanduidingen gegroepeerd blijven.
- Als er op een voorverpakking een aanduiding wordt gevoerd, moet de verpakking volledig worden aangeduid (alle verplichte aanduidingen)

④ Stuksverpakking (consumenten verpakking)

Stuksverpakking hebben geen aparte aanduidingsverplichting als deze in een correct en volledig aangeduide ① omverpakking zitten.

Ad ④

- Stuksverpakkingen hoeven niet aangeduid te worden. Als ze wel afzonderlijk aangeduid worden, hoeven niet alle verplichte aanduidingen vermeld te worden. De aanduiding die vermeld staat, moet in overeenstemming zijn met de aanduiding op de omverpakking.
- Los product in een doos met een stickertje per individueel product wordt niet beschouwd als stuksverpakking. De informatie op het stickertje mag niet conflicteren met de aanduidingen op de omverpakking.

2. ELEMENTEN VAN AANUIDINGSVOORSCHRIFTEN

De aanduidingsvoorschriften van de EU-handelsnormen voor verse groenten en fruit bevatten verschillende elementen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende aanduidingselementen. Informatiebladen A t/m G van het 'Stroomschema Aanduidingsvoorschriften Groenten en Fruit' geven per product verpakking combinatie een uitgebreide toelichting.

Basisregel aanduiden

Volgens artikel 5 van Verordening (EU) nr 543/2011 moeten aanduidingen aan de volgende basiseisen voldoen:

- Duidelijk zichtbaar zijn;
- Leesbaar zijn*;
- Gegroepeerd zijn op één kant van de verpakking;
- Aangebracht zijn door directe en onuitwisbare opdruk of door middel van een in de verpakking geïntegreerd of stevig daarop bevestigd etiket.;
Aanduidingen mogen direct op afzonderlijke vruchten worden aangebracht door middel van laseren. Voorwaarde is wel dat het vruchtvlees of de schil niet zodanig wordt aangetast dat de vrucht verdergaand beschadigt.
- Juist zijn;
- Voor consumenten geen aanleiding geven tot misvatting;
- Op iedere verpakking (collo) zijn vermeld;
 - In de handelsfase kan het voorkomen dat de individuele voorverpakkingen nog niet zijn aangeduid. Dit is toegestaan als deze in een correct en volledig aangeduide ① omverpakking zitten. Aanvullend geldt als er op een voorverpakking (= gesloten verkoopverpakking) (= consumentenverpakking) een aanduiding wordt gevoerd, moet de voorverpakking volledig worden aangeduid (alle verplichte aanduidingen).
 - *Als de verkoopverpakkingen in de handelsfase volledig zijn aangeduid en in een onaangeduide open omverpakking zijn verpakt, dan is het gebruik van een palletaanduiding verplicht, nl. aan twee zijden van de pallet een A4-blad met volledige aanduidingen.*
- Let op: Consumenten etiketten van voorverpakte levensmiddelen moeten voldoen aan de aanduidingsvoorschriften van de handelsnormen waar het KCB in handelsfase op controleert en aan de gelden specifieke wettelijke verplichtingen m.b.t. consumentenetikettering (R1169/2011) waar de NVWA in de Retail fase (detailhandel fase) op controleert! (Bijvoorbeeld de verplichte adresgegevens Europese exploitant) Zie het [Handboek Etikettering van levensmiddelen](#) van de NVWA.
- Let op: Met ingang van 1 januari 2025 geldt:
In de gehele toeleveringsketen moeten aanduidingen niet misleidend zijn. Om te voorkomen dat de consument wordt misleid ten aanzien van de klasse, mag de in het detailhandelsstadium vereiste informatie geen termen als “superieur”, “premium” of soortgelijke niet-gereguleerde termen voor de omschrijving van de feitelijke kwaliteit van het product bevatten, onverminderd de mogelijkheid om andere informatie als “vervoer door de lucht” of soortgelijke feitelijke informatie weer te geven die de consument niet misleidt. moeten aanduidingen niet misleidend zijn. Tevens geldt dat wanneer het land van de verpakker en/of de verzender wordt vermeld of wanneer de vermelde variëteit doet denken aan een bepaalde locatie, zijn de letters voor de aanduiding van het land van oorsprong groter en zichtbaarder dan die welke worden gebruikt voor het land van de verpakker en/of de verzender en de variëteit indien het om een ander land gaat.

Uitzondering op basisregel

- Wanneer een gedeelte van de aanduidingen van de voorverpakking wordt bij geprint (bijv. op de onderkant of op de deksel), dan moet er bij de overige aanduidingen een verwijzing staan (bijv. Land van Oorsprong: Zie onderzijde), zodat aanduidingen gegroepeerd blijven.
Voor producten verpakt in bekertjes/shakers/emmertjes mag het Land van Oorsprong op de onderzijde of deksel geprint worden, maar dan dient bij de overige aanduidingen te worden opgenomen ‘LVO: zie onderzijde’ of ‘LVO: zie deksel’ of iets dergelijks);
- Bij uitzondering is het toegestaan een palletaanduiding (aan twee zijden van de pallet) te gebruiken, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Een van de voorwaarden is dat er altijd nog een verpakkingshandeling met het product moet plaatsvinden. Het gebruik van een palletaanduiding is alleen van toepassing op handelsstromen Nederlands product, binnen Nederland.//
Voor gebruik van palletaanduiding tussen EU-landen is **altijd** toestemming nodig van het KCB en de andere EU-lidstaat.

***Wat wordt verstaan onder leesbaar?**

Ten aanzien van leesbaarheid worden de voorschriften in R1169/2011 art. 13 en 15, als leidraad gehanteerd. Deze worden in de onderstaande tabel weergegeven.

<p>Artikel 13 lettergrootte</p> <p>De aanduidingen moeten zodanig op de verpakking of het etiket zijn aangebracht dat ze duidelijk leesbaar zijn, met een lettergrootte met een x-hoogte als omschreven in bijlage IV (R1169/2011) van minimaal 1,2 mm.</p> <p>Op verpakkingen waarvan het grootste oppervlak kleiner dan 80 cm² is, moet een lettergrootte gehanteerd worden van minimaal 0,9 mm.</p> <p>Lettergrootte meten</p> <p>Bij het meten van de lettergrootte wordt uitgegaan van de x-hoogte van de letter. Dit is de hoogte vanaf de onderste schrijflijn of basislijn tot aan de bovenste hanglijn.</p> 	<p>Bijlage IV R1169/2011</p> <p style="text-align: center;"><i>BIJLAGE IV</i></p> <p style="text-align: center;">DEFINITIE VAN DE X-HOOGTE</p> <p>x - HOOGTE</p> <p>Legenda</p> <table border="1" data-bbox="853 784 1149 1064"> <tr><td>1</td><td>Stokletterlijn</td></tr> <tr><td>2</td><td>Hoofdletterlijn</td></tr> <tr><td>3</td><td>Hanglijn</td></tr> <tr><td>4</td><td>Basislijn</td></tr> <tr><td>5</td><td>Staartletterlijn</td></tr> <tr><td>6</td><td>x-hoogte</td></tr> <tr><td>7</td><td>Corpsgrootte</td></tr> </table>	1	Stokletterlijn	2	Hoofdletterlijn	3	Hanglijn	4	Basislijn	5	Staartletterlijn	6	x-hoogte	7	Corpsgrootte
1	Stokletterlijn														
2	Hoofdletterlijn														
3	Hanglijn														
4	Basislijn														
5	Staartletterlijn														
6	x-hoogte														
7	Corpsgrootte														
<p>Artikel 15 begrijpelijke taal</p>															
<p>De aanduidingen moeten begrijpelijk zijn en daarom in één van de officiële talen van de EU vermeld te staan.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De EU kent 24 officiële talen, <i>maar</i> ▪ Grieks, Cyrillische talen (bv. Bulgaars) en Slavische talen (bv. Kroatisch, Tsjechisch) zijn voor Nederlanders niet standaard te begrijpen. Indien de aanduidingen in één van deze talen zijn aangebracht op verpakkingen, dient te allen tijde een officiële Nederlandse of Engelse vertaling van de aanduidingen als palletaanduiding te zijn aangebracht, ▪ Bij export naar derde landen (bv. Russische Federatie, Noorwegen) mogen de aanduidingen in de taal van het derde land zijn aangebracht, maar dient te allen tijde een officiële Nederlandse of Engelse vertaling van de aanduidingen als palletaanduiding te zijn aangebracht. 															

Samenvattingstabel van elementen van de aanduidingen

Onderstaand een samenvattingstabel van elementen van de aanduidingsvoorschriften voor de Algemene en Specifieke Handelsnorm producten. Gedetailleerde informatie per specifiek genormeerd product is te vinden in de betreffende handelsnorm en de interpretatie van die handelsnorm (zie <https://kcb.nl/handelsnormen>).

U vindt voor de elementen 1 t/m 6 bovenaan in de tabel, in de corresponderende paragrafen 2.1 t/m 2.6 een toelichting.

Detailering aanduidingsvoorschriften per product

Deze aanduidingsvoorschriften zijn van toepassing voor alle verpakkingen.

	1. Identificatie vermakker/verzender	2. Land van Oorsprong	3. Productnaam (indien niet van buitenaf zichtbaar)	4a. Soort	4b. Variëteit	4c. Kleur vruchtvlies	4d. Handelstype	5. Klasse	6. Grootte klasse	7. Aantal stuks	8. Nettogewicht	9. Naooogstbehandeling
Algemene Handelsnorm	x	x ⁽⁰⁾									x ⁽¹¹⁾	
Aardbei	x	x	X					x			x ⁽¹¹⁾	
Appel	x	x ⁽¹⁾	X		x (incl. miniatuur- variëteiten)			x	x ⁽²⁾	x ⁽³⁾	x ⁽¹¹⁾	
Citrus	x	x ⁽¹⁾	x ⁽⁴⁾	x ⁽⁵⁾	X ⁽⁶⁾			x	x ⁽²⁾		x ⁽¹¹⁾	x ⁽⁷⁾
Kiwi	x	x	X			x indien niet groen		x	x ⁽²⁾ x ⁽⁸⁾		x ⁽¹¹⁾	
Paprika	x	x ⁽¹⁾	x ⁽⁸⁾					x	x ⁽²⁾		x ⁽¹¹⁾	
Peer	x	x ⁽¹⁾	x		x			x	x ⁽²⁾	x ⁽³⁾	x ⁽¹¹⁾	
Perzik & nectarine	x	x	x			x		x	x ⁽²⁾ x ⁽¹¹⁾		x ⁽¹¹⁾	
Sla & (krul)andijvie	x	x ⁽¹⁾	x ⁽⁸⁾⁽⁹⁾					x	x ⁽²⁾	Zie 6 Grootte klasse	x ⁽¹¹⁾	
Tafeldruif	x	x ⁽¹⁾	x		x			x			x ⁽¹¹⁾	
Tomaat	x	x ⁽¹⁾	x ⁽⁸⁾				x ⁽¹⁰⁾	x	x ⁽²⁾		x ⁽¹¹⁾	
Groene banaan	x	x	x		x (Handelstype of variëteit moet vermeld.)		x (Handelstype of variëteit moet vermeld.)	x	x ⁽²⁾		x	

(0): Indien de UNECE norm het toestaat bij meerdere kleuren, variëteiten en/of handelstypen met verschillend land van oorsprong, moet per kleur, variëteit en/of handelstype het land van oorsprong worden aangeduid.

(1): Bij meerdere kleuren, variëteiten en/of handelstypen met verschillend land van oorsprong, dan moet per kleur, variëteit en/of handelstype het land van oorsprong worden aangeduid.

(2): Grootte klasse

Appel:	Minimum- en maximumdiameter of minimum- en maximumgewicht. Variëteiten van miniatuurappelen hoeven niet te voldoen aan de sorteringsvoorschriften en sortering hoeft niet te worden aangeduid.
Citrus:	Uitgedrukt als minimum- en maximumgrootte (mm), aantal stuks of grootteklassecode, evt. gevolgd door een minimum- en maximumgrootte of minimum- en maximaantal.
Kiwi:	Uitgedrukt als minimum- en maximumgewicht.
Paprika:	Indien gesorteerd, middels minimum- en maximumdiameter of minimum- en maximumgewicht. Geldt ook voor minipaprika's
Peer:	Minimum- en maximumdiameter of minimum- en maximumgewicht.
Perzik & nectarine:	Indien gesorteerd, middels minimum- en maximumdiameter (mm), minimum- en maximumgewicht (g) of grootteklassecode.
Sla & (krul)andijvie:	Aantal stuks of minimumgewicht per stuk; het aantal stuks mag een absoluut getal of een minimum-maximum aantal zijn, bijvoorbeeld 9-12 stuks, mits het product voldoet aan de uniformiteitseisen.
Tomaat	Indien gesorteerd, middels minimum- en maximumdiameter, minimum- en maximumgewicht, grootteklassecode of aantal stuks gevolgd door minimum- en maximumgrootte. Miniproducten van tomaat hoeven niet te voldoen aan de sorteringsvoorschriften en sortering hoeft niet te worden aangeduid.

Groene banaan Minimumlengte.

(3): Indien op rijen en in lagen gerangschikt, mag grootteklasse vervangen worden door aantal stuks, waarbij bij Nederlands product bovendien de lagen gescheiden moeten zijn door een pakblad of, bij eenlaagsverpakking, in een pakblad moeten zijn verpakt.

(4) Indien het mengsel van verschillende soorten citrusvruchten is, dan 'mengsel van citrusvruchten' of gelijkwaardige formulering vermelden + de gangbare naam van de verschillende soorten.

(5): Geldt alleen bij satsuma's en clementines en bij mengsels van citrusvruchten.

(6): Voor citroenen is naam van de variëteit facultatief.

Voor „satsuma's” en „clementines” is de naam van de variëteit facultatief. Voor andere mandarijnen en hybriden daarvan is de naam van de variëteit verplicht. „Met pitten” voor clementines met meer dan tien pitten. „Zonder pitten” (facultatief, citrusvruchten zonder pitten kunnen af en toe pitten bevatten).

(7): Indien bekend vermelden van de conserveringsmiddelen of andere chemische substanties die na de oogst zijn gebruikt. Bv. 'Waxen' is onvoldoende, het middel moet expliciet worden genoemd.

(8): Indien het een mengsel van variëteiten/kleuren/handelstypen is dan 'mengsel van ...' of gelijkwaardige formulering vermelden.

(9): Wanneer het product afkomstig is van glasteelt moet dit worden vermeld.

(10): Het vermelden van het handelstype is verplicht als het product niet van buitenaf zichtbaar is.

(11): Voor omverpakkingen, stuks verpakkingen en onaangeduide openverkoopverpakkingen is het aanduiden van het nettogewicht niet verplicht.

2.1 IDENTIFICATIE VERPAKKER/VERZENDER/VERKOPER

Basisregel: Naam en NAW-gegevens verpakker/verzender/verkoper

De basisregel is dat bij alle producten die vallen onder de EU-Handelsnormen op een verpakking de volledige naam en het fysieke adres van de verpakker en/of verzender moet worden vermeld.

Let op: Consumenten etiketten van voorverpakte levensmiddelen moeten voldoen aan de aanduidingsvoorschriften van de handelsnormen waar het KCB in handelsfase op controleert en aan de gelden specifieke wettelijke verplichtingen m.b.t. consumentenetikettering (R1169/2011) waar de NVWA in de Retail fase (detailhandel fase) op controleert! **(Bijvoorbeeld de verplichte adresgegevens Europese exploitant)** Zie het [Handboek Etikettering van levensmiddelen](#) van de NVWA.

Minimale aanduidingverplichtingen volgens EU-Algemene Handelsnorm betekent:

- Fysiek adres: Naam, straatnaam en nummer, postcode en woonplaats.
(De notatie: naam, postcode en huisnummer, en woonplaats is ook toegestaan.)
 - Indien het land van oorsprong van het product anders is dan het adres van de verpakker/verzender **moet** het land als onderdeel van het fysieke adres worden vermeld!
 - Het vermelden van een www-adres, skype-adres of e-mailadres is onvoldoende.

Uitzondering op basisregel NAW-gegevens verpakker/verzender/verkoper

- Adressen van buiten de EU
Adressen van buiten de EU kunnen geen fysiek adres met gebruikelijke Europese indeling zijn (b.v. een B.P. adres). De elementen waaruit een fysiek adres is opgebouwd, verschillen per werelddeel en van land tot land. De indeling zoals wij in Nederland (Europa) kennen met straatnamen, huisnummers en postcodes kan niet algemeen gehanteerd worden. Uitgangspunt is derhalve dat er een vorm van een adres vermeld moet staan. Alleen een bedrijfsnaam en plaatsnaam is onvoldoende. Een aanvulling met een code voor een gebied, geografische coördinaten of 'Km xxx' is goed. Bij de controle op een juist en volledig niet Europees fysiek adres wordt als leidraad gehanteerd dat de gegevens op de verpakkingen in overeenstemming zijn met de adresgegevens op documenten die de zending begeleiden, zoals een factuur, een bill of lading, een fyto-sanitair certificaat, etc.
- Verpakker/verzender NAW-gegevens vervangen
Het is mogelijk de NAW-gegevens van de verpakker/ verzender te vervangen met andere daaraan gelijkgestelde gegevens. Zie hiervoor de tabel verpakker/verzender NAW-gegevens vervangen op de volgende pagina.

Tabel verpakker/verzender NAW-gegevens vervangen

<p>VOOR IN HET BUITENLAND OF IN NEDERLAND VERPAKT PRODUCT</p>	<p>① Omverpakking (open of gesloten) ② Open verkoopverpakking (consumentenverpakking) ④ Stuksverpakking (consumenten verpakking)</p> 	<p>③ Voorverpakking (= gesloten verkoopverpakking) (consumentenverpakking)</p> <p>Let op: Consumenten etiketten van voorverpakte levensmiddelen moeten voldoen aan de aanduidingsvoorschriften van de handelsnormen waar het KCB in handelsfase op controleert en aan de gelden specifieke wettelijke verplichtingen m.b.t. consumentenetikettering (R1169/2011) waar de NVWA in de Retail fase (detailhandel fase) op controleert! (Bijvoorbeeld de verplichte adresgegevens Europese exploitant) Zie het Handboek Etikettering van levensmiddelen van de NVWA. Bij voorverpakkingen is het toegestaan om het volledige adres van de verkoper op de achterzijde of onderzijde te vermelden, mits de naam van de verkoper en alle andere verplichte aanduidingen gegroepeerd op de voorzijde van de voorverpakking zijn vermeld.</p>
<p>VOOR IN HET BUITENLAND VERPAKT PRODUCT</p>	<p>De ontvanger (Europese importeur / Europese exploitant / verkoper) is verantwoordelijk voor de traceerbaarheid naar de verpakker/verzender en moet (op aanvraag van de controle-instantie) alle door de controle-instantie noodzakelijk geachte inlichtingen met betrekking tot de betekenis van de code verstrekken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Een door de officiële dienst van het betreffende land afgegeven of erkende code voor de verpakker en/of de verzender, zoals opgenomen in de Code Mark Registry van de UNECE (http://www.unece.org/trade/wp7/code-mark-registry) Indien een land niet vermeld staat in de Code Mark Registry, dan kunnen de NAW-gegevens uit dit land niet met een code worden vervangen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Door de volledige NAW-gegevens van de verkoper (bijvoorbeeld de supermarkt of een buitenlandse afnemer) voorafgegaan door de term 'verpakt voor' ('packed by', 'PC', 'supplier code', 'sc' e.d.) <ul style="list-style-type: none"> ○ plus een unieke code van de verpakker en/of verzender. (Dit kan een code uit het Code Mark Registry van de UNECE, GLN of een unieke verpakkerscode van de ontvanger zijn).
<p>VOOR IN NEDERLAND VERPAKT PRODUCT</p>	<p>Bij importproduct</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ door de volledige NAW-gegevens van de ontvanger in de EU (Europese importeur / Europese exploitant) <ul style="list-style-type: none"> ○ plus een traceerbaarheidscode voor de verpakker/verzender. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Door de volledige NAW-gegevens van de verkoper (bijvoorbeeld de supermarkt of een buitenlandse afnemer) voorafgegaan door de term 'verpakt voor' ('packed by', 'PC', 'supplier code', 'sc' e.d.) <ul style="list-style-type: none"> ○ plus een unieke code van de verpakker en/of verzender. (Dit kan een code uit het Code Mark Registry van de UNECE, GLN, KCB, SKAL of een unieke verpakkerscode van de ontvanger zijn).
<p>VOOR IN NEDERLAND VERPAKT PRODUCT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vermelding van het woord verpakker/verzender/exporteur/ o.i.d. of een afkorting hiervan <ul style="list-style-type: none"> ○ gevolgd door het geregistreerde KCB-nummer, ○ gevolgd door een SKAL-nummer, ○ gevolgd door een door KCB-goedgekeurd GLN (alleen onder voorwaarden, zie gebruik GLN). <p>Als het land van oorsprong van het product niet Nederland is, dan moet het nummer voorafgegaan worden door de 2-letterige ISO 3166-lettercode voor Nederland ('NL'). Om misverstanden te voorkomen, adviseert het KCB om altijd, ongeacht het land van oorsprong van het product, de toevoeging 'NL' voor het nummer op te nemen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Door de volledige NAW-gegevens van de verkoper (bijvoorbeeld de supermarkt of een buitenlandse afnemer) voorafgegaan door de term 'verpakt voor' ('packed by', 'PC', 'supplier code', 'sc' e.d.) <ul style="list-style-type: none"> ○ plus een unieke code van de verpakker en/of verzender. (Dit kan een code uit het Code Mark Registry van de UNECE, GLN, KCB, SKAL of een unieke verpakkerscode van de ontvanger zijn). <p>NAW van de verkoper kan een fysiek adres, een postbus of een antwoordnummer zijn. (Enkel NAW-gegevens van de Nederlandse verpakker/verzender moet het fysieke adres van de verpakker/verzender gebruikt worden.)</p>

Gebruik Global Location Number (GLN) als NAW-gegevens verpakker/verzender

Het gebruik van alleen het GLN voor de identificatie van een verpakker/verzender is voor Nederlandse bedrijven toegestaan, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

Het GLN is opgenomen in het GS1-Adres Code Boek of <https://www.gs1.nl/barcodes/verified-by-gs1/>.

- Uw bedrijf is met dezelfde NAW geregistreerd bij het KCB.
- U heeft een aanvraag toestemming gebruik GLN en aanvraag koppelen GLN aan KCB-nummer via [MijnKCB](#) gedaan.
- Het KCB heeft bevestigd dat het gebruik van het GLN-nummer vanaf een bepaalde ingangsdatum is toegestaan.

Ompakken

Bij het ompakken van producten moet de identificatie (de NAW-gegevens) van de verpakker/verzender/verkoper opnieuw worden vermeld ter vervanging van de eerder vermelde identificatie. De oorspronkelijke gegevens moeten verwijderd worden.

2.2 AANDUIDEN LAND VAN OORSPRONG

Voor het aanduiden van het land van oorsprong gelden de volgende eisen:

- Het land van oorsprong van het product moet volledig (uitgeschreven), juist en duidelijk op de verpakking staan vermeld;
- Officiële landnamen staan in het ["Register van landen van de NVWA"](#).
- De aanduiding van het land van oorsprong mag geen aanleiding geven tot misvatting;
- Het land van oorsprong moet worden voorafgegaan door 'Oorsprong:' of 'Origin:'.

De handelsnormenverordening eist dat 'Oorsprong' wordt aangeduid. Herkomst mag niet worden gebruikt.

Andere door het KCB geaccepteerde formuleringen naast 'Oorsprong:' of 'Origin:' zijn 'Origine:' of 'Lvo:' of 'Produce of:' of 'Grown in', 'Product of', 'COO' (afkorting voor Country of Origin) of 'Grown on the slopes of Mount Selinda, Zimbabwe'.

Bedrijven opgelet: Niet alle EU-lidstaten accepteren afkortingen als 'Lvo:' of 'COO'

Voorbeelden van onjuiste oorsprongaanduidingen:

- Per 1-1-2025 land van oorsprong te klein door niet te voldoen aan de eis: wanneer het land van de verpakker en/of de verzender wordt vermeld of wanneer de vermelde variëteit doet denken aan een bepaalde locatie, zijn de letters voor de aanduiding van het land van oorsprong groter en zichtbaarder dan die welke worden gebruikt voor het land van de verpakker en/of de verzender en de variëteit indien het om een ander land gaat.
- 'Herkomst:':
'Herkomst' kan iets anders betekenen dan 'Oorsprong' en wordt daarom niet door het KCB geaccepteerd.
- Enkel <<LANDNAAM>>
Landnaam zonder indicatie "land van oorsprong". De naam van het land zonder voorafgaand 'Oorsprong:' of 'Origin:'. Een landnaam kan van alles betekenen, immers "Madagaskar" is een variëteit naam van Lychee en "Iceland" kan ook een supermarktketen zijn.
- Land van oorsprong in productnaam
Aanduiding van het land van oorsprong in samenstelling met de productnaam, bijvoorbeeld 'Hollandse aardbeien' of 'Hollandse witte asperges' of 'Brazilian Limes'
Dit moet aangevuld worden met respectievelijk: 'Oorsprong: Nederland' en 'Origin: Brasil'.
- Een afkorting van de naam van het land (*m.u.v. USA*)
De naam van het land van oorsprong (en eventueel productiegebied of nationale, regionale of lokale benaming) dient volledig te worden aangegeven. Afkortingen (bijv. ISO-landencodes) zijn niet toegestaan. De enige uitzondering hierop is de aanduiding USA, deze is wel toegestaan.
- Niet officiële namen van landen
Niet officiële namen van landen (die niet staan in het ["Register van landen" van de NVWA](#) en ook niet gebruikt kunnen worden in officiële aanvragen en douaneaangiften). Voorbeeld: De officiële naam van Nederland is het Koninkrijk der Nederlanden (of in het Engels: Kingdom of The Netherlands). De verkorte naam Nederland of the Netherlands is de

doorgaans gebruikte naam (o.a. in de aanvraag/ aangifte systemen van overheidsinstanties voor internationale handel).

Het gebruik van 'Holland' wordt door het KCB vooralsnog niet afgekeurd.

Let op buiten Nederland kan het gebruik van 'Holland' leiden tot afkeuring.

- Land van oorsprong in adres
Indien een land onderdeel uitmaakt van een op de verpakking vermeld adres, dan geldt dit niet als aanduiding van het land van oorsprong. Het land van oorsprong moet apart worden vermeld.
- Land van oorsprong in merknaam
Merkmamen worden niet geaccepteerd als aanduiding van het land van oorsprong.
- Meerdere landen van oorsprong
Het is niet toegestaan dat op één verpakkingseenheid diverse oorspronglanden zichtbaar zijn (bijv. voorgedrukt staat 'product uit België' en op de sticker die ernaast is geplakt staat 'product uit Nederland').

2.3 AANDUIDEN AARD VAN HET PRODUCT

Productnaam

Voor producten met een specifieke handelsnorm moet vanaf de buitenkant van de verpakking duidelijk zichtbaar zijn om welk product het gaat. Bij gesloten verpakkingen (als het product niet zichtbaar is) moet altijd op de buitenkant de productnaam vermeld staan of een afbeelding van het product. // (In geval van mengsels 'Mengsel van <<product>>' of een gelijkwaardige vermelding zoals bijvoorbeeld 'Mengsel van 'sla/andijvie'. Voor meer informatie raadpleeg de specifieke handelsnorm <https://kcb.nl/handelsnormen> onder VI. AANDUIDINGSVOORSCHRIFTEN onder: B. Aard van het product.)

2.4 AANVULLENDE AANDUIDINGEN AARD VAN HET PRODUCT

Variëteit

Bij appel, citrus (sinaasappel en mandarijn), peer en tafeldruif is het verplicht de variëteit te vermelden.

Bij groene banaan is het vermelden van variëteit of handelstype verplicht.

Bij appel, indien van toepassing, ook de vermelding 'miniaturvariëteit' opnemen.

Voor nadere specificaties kunnen de respectieve handelsnormen geraadpleegd worden.

Een Rassenlijst met toegestane namen van variëteiten en eventuele synoniemen, alsmede overzichten van bekende merknamen zijn beschikbaar op de KCB-website (<https://kcb.nl/handelsnormen>).

Glasteel

Bij Sla, (krul-)andijvie moet in voorkomend geval "Glasteel" of een gelijkwaardige benaming worden aangeduid.

Kleur

Bij kiwi moet de kleur van het vruchtvlees of een vergelijkbare vermelding worden opgenomen, wanneer de kleur niet groen is.

Bij perzik & nectarine moet de kleur van het vruchtvlees bij de aanduidingen worden vermeld. De vruchtvleeskleur moet in tekst worden aangeduid. Een afbeelding van het product is onvoldoende.

Handelstype

Bij tomaat moet vanaf de buitenkant van de verpakking duidelijk zichtbaar zijn om welk handelstype het gaat. Bij gesloten verpakkingen (als het product niet zichtbaar is) moet altijd op de buitenkant het handelstype vermeld staan.

2.5 AANDUIDEN VAN DE KLASSE

Bij producten waarvoor een specifieke handelsnorm geldt, moet altijd de handelsklasse worden aangeduid. Hiervoor geldt het volgende:

- De aanduiding van de klasse moet worden voorafgegaan door de term 'Klasse', of een synoniem ervan, bijvoorbeeld Cat. De term 'Klasse' (of het synoniem) mag worden afgekort.
- De klasse moet volgens de EU-Handelnormen worden aangeduid in Romeinse cijfers: 'Klasse I' of 'Klasse II'. Het gebruik van 'Klasse 1' of 'Klasse 2' (in Arabische cijfers) wordt door het KCB niet afgekeurd. Let op buiten Nederland kan het gebruik van 'Klasse 1' of 'Klasse 2' (in Arabische cijfers) leiden tot afkeuring. Indien producten bestemd worden voor donatie moet worden voldaan aan de algemene handelsnorm als het gaat om aanduiden klasse. De uiteenzetting van de voorwaarden die gelden bij donatie vindt u in het Toelichtende document TL012 op de website van het KCB (<https://kcb.nl/handelsnormen>).

Declasseren

- Bij declassering van producten moet de originele klasse-aanduiding verwijderd worden. Dit kan eventueel door de nieuwe aanduiding over de oude heen te plakken. Mocht afplakken niet mogelijk zijn (bijvoorbeeld omdat andere verplichte informatie dan ook afgeplakt wordt of omdat de doos rondom met 'klasse I' bedrukt is), dan kan de nieuwe klasse worden aangebracht d.m.v. een sticker met een afwijkende of opvallende kleur.
- Bij declassering van producten is het voldoende als de nieuwe klasse-aanduidingen buitenom een pallet op alle omverpakkingen (colli) worden aangebracht. Het is niet noodzakelijk om de pallet af te stapelen om ook eventuele stapels binnenin opnieuw te stickeren.
- Indien product gedeclasseerd wordt en de klasse staat (ook) vermeld op verkoopverpakkingen, dan moeten alle individuele verkoopverpakkingen opnieuw gestickerd worden met de juiste vermelding van de klasse.
- Indien producten bestemd worden voor industriële verwerking of diervoeder moeten ze met deze bestemming per collo zijn aangeduid. Ze hoeven dan niet te voldoen aan de handelsnormen. Het is een taak van het KCB te controleren of de producten daadwerkelijk deze bestemming krijgen.

2.6 AANDUIDEN VAN DE GROOTTEKLASSE

Bij producten waarvoor een specifieke handelsnorm geldt, moet de sortering worden vermeld conform de sorteringsvoorschriften in de betreffende handelsnorm.

3. AANDUIDINGEN OP BEGELEIDENDE DOCUMENTEN

Met het oog op een correcte en doeltreffende uitvoering van controles moeten facturen en begeleidende documenten die niet voor de consument zijn bestemd, bepaalde basisinformatie uit de handelsnormen bevatten. In de EU-Verordening 543/2011 Artikel 5 (aanduidingen) lid 4 staat:

Op facturen en begeleidende documenten, behalve op ontvangstbewijzen voor de consument, worden de naam en het land van oorsprong van de producten aangegeven, alsmede, in voorkomend geval, de klasse, de variëteit of het handelstype wanneer dat op grond van een specifieke handelsnorm vereist is, of de vermelding dat het product is bestemd voor verwerking.

Bij een afkeuring worden standaard begeleidende documenten opgevraagd en de partij wordt niet vrijgegeven, voordat het KCB de begeleidende documenten heeft ontvangen.

- Onder begeleidende documenten verstaan we facturen, inkoopbonnen, paklijsten, orderbonnen, leverbonnen, CMR, vrachtbrieven, kwaliteitsrapporten etc. Deze documenten moeten zowel bij de inkomende als de uitgaande goederenstroom van alle verplichte aanduidingen zijn voorzien. Bij iedere verlading (tussen een bedrijf A en een bedrijf B) moet een begeleidend document zitten waarop alle verplichte aanduidingen staan.
- Verplichte aanduidingen voor begeleidende documenten zijn:
 - Naam van het product,
 - Land van oorsprong,
 - Klasse (voor producten met een specifieke handelsnorm),

- Variëteit (voor appel, citrus, peer, tafeldruif, niet-nagerijpte groene banaan),
- Handelstype (voor tomaat, niet-nagerijpte groene banaan (i.p.v. variëteit)),
- Industrie (indien het product een industrie-bestemming heeft),
- Diervoeder (indien het product een diervoeder bestemming heeft).
- Het is toegestaan om de aanduidingen te vermelden op één van de documenten die de zending begeleidt, mits de verschillende documenten door middel van een codering/nummering aan elkaar gekoppeld zijn. Tracering van het land van oorsprong moet mogelijk zijn in de administratie.
Het is ook toegestaan om de verschillende elementen van de aanduidingen verspreid over meerdere documenten te hebben staan, mits het totaal van de aanduidingen maar compleet is en de documenten door middel van een codering/nummering aan elkaar gekoppeld zijn.
- Begeleidende documenten kunnen fysieke documenten zijn maar ook digitale documenten. Eventuele digitale documenten moeten eenvoudig opvraagbaar en begrijpelijk zijn. De link naar de zending moet duidelijk blijken uit de documenten.
- Een verpakking met verschillende producten moet op een begeleidend document uitgesplitst worden naar gewicht/aantal stuks en land van oorsprong per product/kleur/variëteit/handelstype.
 - Bijvoorbeeld een zending paddenstoelen mix totaal 500 kg, moet op een begeleidend document zijn uitgesplitst naar:
Witte champignons 100 kg Oorsprong: Polen
Kastanjechampignons 100 kg Oorsprong: Polen
Shiitake 100 kg Oorsprong: Nederland
Portabello 100 kg Oorsprong: Nederland
Enoki 100 kg Oorsprong: Zuid-Korea.
 - Bijvoorbeeld een zending Paprika mix 150 kg, moet op een begeleidend document zijn uitgesplitst naar:
Paprika rood 50 kg Oorsprong: Spanje
Paprika geel 50 kg Oorsprong: Israël
Paprika groen 50 kg Oorsprong: Marokko.
- Het land van oorsprong moet zijn aangeduid zoals omschreven onder 2.2 Aanduiden land van oorsprong.
- In principe moet alle informatie volledig uitgeschreven worden. Echter, het gebruik van afkortingen voor productnamen en variëteiten is toegestaan, mits aangetoond kan worden dat de begeleidende documenten duidelijk horen bij een bepaalde zending. Dit kan op basis van aantallen, productnaam (afgekort), land van oorsprong, klasse en andere zaken die op het begeleidende document zijn vermeld zoals merk of sortering.

4. GEBRUIK PALLETAANDUIDINGEN (ZONDER VOLLEDIG AANGEDUIDE VOORVERPAKKINGEN) UITSLUITEND TOEGESTAAN VOOR NEDERLANDS PRODUCT IN NEDERLAND

Basisregel: De basisregels waar de voorgeschreven aanduidingen per collo aan moeten voldoen, staan omschreven in hoofdstuk 2. Elementen van aanduidingsvoorschriften.

- Een omverpakking moet in de handelsfase altijd per collo zijn aangeduid.
- Buitenlands (on)gesorteerd product moet binnen Nederland altijd per collo zijn aangeduid.
- Palletaanduiding voor buitenlands product binnen Nederland is niet toegestaan tenzij verkoopverpakkingen in de handelsfase volledig zijn aangeduid en in een onaangeduide open omverpakking zijn verpakt, dan is het gebruik van een palletaanduiding verplicht, nl. aan twee zijden van de pallet een A4-blad met volledige aanduidingen.

Uitzondering: Bij uitzondering is het toegestaan een palletaanduiding te gebruiken, mits aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Een van de voorwaarden is dat er altijd nog een verpakkingshandeling met het product moet plaatsvinden. Het gebruik van een palletaanduiding is alleen van toepassing op handelstromen Nederlands product binnen Nederland. // Voor gebruik van palletaanduiding tussen EU-landen is **altijd** toestemming nodig van het KCB en de andere EU-lidstaat.

A. Voorwaarden ongesorteerd product (oorsprong Nederland) per pallet binnen Nederland

De palletaanduiding (A4 op tenminste 2 zijden van de pallet) dient de volgende informatie te bevatten:

- NAW-gegevens van de Nederlandse verzender (=producent/teeltbedrijf),
- NAW-gegevens van het ontvangende bedrijf (= Sorteering- en pakstation) binnen Nederland waar nog een pakhandeling met het product plaatsvindt (Dit hoeft niet aangeduid te worden wanneer het product naar een bewaarinrichting gaat),
- Land van oorsprong.

In alle gevallen dient de palletaanduiding bevestigd te blijven tot het moment van verpakken.

B. Voorwaarden gesorteerd product (oorsprong Nederland) per pallet binnen Nederland

Het betreft hier product in de eindverpakking (consumenten verpakking) dat voldoet aan de handelsnorm maar nog moet worden gestickerd bij een sorteering- en pakstation. Er vindt altijd nog een pakhandeling met het product plaats bij het ontvangende bedrijf (waarbij het aanbrengen van een etiket of sticker als pakhandeling wordt gezien).

De palletaanduiding dient de volgende informatie te bevatten:

- NAW-gegevens van de verzender (=producent/teeltbedrijf),
- NAW-gegevens van het ontvangende bedrijf waar nog een pakhandeling met het product plaatsvindt,
- Land van oorsprong,
- Overige aanduidingen conform EU-Verordening 543/2011, voor zover bekend op het moment van verzenden van het product, zoals bijv.: product, klasse, sortering, etc.

De palletaanduiding dient bevestigd te blijven tot het moment van verpakken.

NB: Teeltbedrijven die producten sorteren en verpakken of producten markt klaar maken, worden beschouwd als sorteering- en pakstation. Dergelijke teeltbedrijven moeten derhalve alle verpakkingen aanduiden. Bij verladingen in opdracht van een handelsbedrijf/exporteur waarbij deze aangeeft dat de aanduidingen later worden aangebracht, dragen dergelijke teeltbedrijven de verantwoordelijkheid zich te vergewissen van de bestemming van het product (nl. een Nederlandse locatie waar de aanduidingen worden aangebracht) en dienen ze een palletaanduiding aan te brengen, conform de hierboven genoemde voorwaarden.